

**EKONOMİK KRİZ ÖNCÜ
GÖSTERGELERİ ve 2005-2018
TÜRKİYE UYGULAMASI**

Lokman KANTAR¹

Öz

Ekonomilere dışarıdan meydana gelen bir şok sonrası mevcut yapının bozulması kriz şeklinde tanımlanmaktadır. 1929 Dünya ekonomik buhranı, 1982 Meksika borç krizi, 1997 Güneydoğu Asya Krizi, 1998 Brezilya ve Rusya krizleri, 1999 Arjantin krizi, 1999 ve 2001 Türkiye Krizleri, 2008 Küresel kriz, 2008 küresel kriz sonrası Avrupada PIIGS (Portekiz, İrlanda, İtalya, Yunanistan ve İspanya) ülkelerinde meydana gelen Avrupa borç krizi gibi kriz deneyimleri, bu krizlerin önceden öngörülebilmesi için son derece önemlidir. Bu çalışmada 2005-2018 yıllarını kapsamakta olup, Logit/probit yöntemi ve makroekonomik öncü göstergeler yardımıyla krizin önceden tahmin edilmesi amaçlanmaktadır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre brüt rezervler, döviz tevdiat hesapları ve reel kur endeksi krizi önceden tahmin etmede güçlü birer öncü gösterge niteliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ekonomik Kriz, Öncü Göstergeler, Kırılganlık Endeksleri.

JEL Sınıflandırması: G01, H61, C32.

ECONOMIC CRISIS LEADING INDICATORS AND 2005-2018 TURKEY APPLICATION

Abstract

The crisis is defined as the deterioration of the current structure after a shock to the economy. 1929 World economic crisis, 1982 Mexican debt crisis, 1997 Southeast Asian crisis, 1998 Brazil and Russia crisis, Turkey crisis of 1999 and 2001, 2008 Global crisis and European debt crisis in PIIGS countries, it is extremely important that these crises can be predicted in advance. This study covers the years 2005-2018 and aims to predict the crisis with the aid of Logit / probit method and macroeconomic lead indicator. According to the findings of the study, gross reserves, foreign exchange deposit accounts and real exchange rate index are powerful predictors of the crisis.

Keywords: Economic Crisis, Leading Indicators, Fragility Indices.

JEL Classifications: G01, H61, C32.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulu, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, lkantar@gelisim.edu.tr, ORCID NO. 0000-0002-5982-6021.

talara neden olmuştur. Bu nedenle bu çalışmada Türkiye'nin 2005-2018 dönemi arasındaki makroekonomik göstergeleri incelenerek Türkiye'de herhangi bir kriz olup olmadığı araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre brüt rezervlerdeki azalışlar, reel döviz kuru endeksindeki düşüşler, gecelik faizlerdeki artışlar, döviz tevdiat hebasındaki artışlar, borsadaki düşüşler Türkiye'de ekonomik kriz olasılığını artırmaktadır. Türkiye gibi enflasyon, cari açık gibi yapısal sorunları olan ve kısa süreli sermaye hareketlerine maruz kalan gelişmekte olan ülkelerin reel döviz kuru endeksi, brüt rezervlerdeki değişimi, döviz tevdiat hesapları gibi göstergeleri yakından takip etmeleri gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Avcı, M. A., Altay, N. O. ve Sulak, H. (2016). Finansal Krizlerin Öngörüsünde Markov Rejim Değişimi Modeli: Gelişmekte Olan Ülkelere Yönelik Bir Analiz. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21(2).
- Bругgemann, A. ve Thomas L. (2000). Are The Central And Eastern European Transition Countries Stil Vulnerable to A Financial Crisis? Results From The Signal Approach. Bank Of Finland Institute-Forconomies In Transition Discussion Paper, Helsinki.
- Brunetti, C., Scotti, C., Mariano, R. S. ve Tan, A. H. (2008). Markovswitching GARCH Models of Cur-rency Turmoil in Southeast Asia. Emerging Markets Review, 9(2), 104-128.
- Corsetti, G., Pesenti, P. ve Roubini, N. (1998). What Caused the Asian Currency and Financial Cri-sis? Japan and the World Economy, 11, 305-373.
- Çeşmeci, Ö. ve Önder, A. Ö. (2008). Determinants of Currency Crises in Emerging Markets. Emerging Markets Finance & Trade, 44/5.
- Demirgüç, A. ve Detragiache, E. (1997), The Determinants of Banking Crises: Evidence From Developed and Developing Countries. IMF Working Papers, 4325,1-25.
- Dickey, D. A., ve Fuller, W. A. (1979). Distribution of the Estimators for Autoregressive Time Series with a Unit Root. Journal of the American Statistical Association, 74(366a), 427-431.
- Eichengreen, B. Rose, A. ve Wyplosz, C. (1996). Contagious Speculative Attacaks .NBER Working Paper, 5681.
- Erkekoğlu, H. ve Bilgili, E. (2005). Parasal Krizlerin Tahmin Edilmesi: Teori ve Uygulama, Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, 24, 15-36.
- Frankel, J. A. ve Rose, A. K. (1996). Currency Crashes in Emerging Markets: An Empirical Treatment. Journal of International Economics, 41(3), 351-366.
- Gerni, C., Emsen, Ö. S. ve Değer, M. K. (2005). Erken Uyarı Sistemleri Yoluyla Türkiye'deki Ekonomik Krizlerin Analizi. Ekonometri ve İstatistik e-Dergisi, (2), 39-62.
- Gosh, S. ve Gosh, A. R. (2003). Structural Vulnerabilities and Currency Crises. IMF Staff Papers, 50/3.
- Guillaumont, P. (1999). On the Economic Vulnerability of Low Income Countries, Erişim Adresi <http://siteresources.worldbank.org/INTPOVERTY/Resources/WDR/stiglitz/Guillau2.pdf>
- Gür, T. ve Tosuner, A. (2002). Para ve Finansal Krizlerin Öncü Göstergeleri. Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi, 20(1), 9-36.
- Gürel, A. (2001). Kasım 2000 ve Şubat 2001 Krizi: Nedenleri ve Sonuçları. FPEY Dergisi, 40-47.

- Gürler, A. ve Kaplan, D. (2005). Türkiye İçin Erken Uyarı Endeksi Önerileri. VII. Ulusal Ekonometri ve İstatistik Sempozyumu, 26-27 Mayıs 2005, İstanbul Üniversitesi.
- Işık, S., Duman, K. ve Korkmaz, A. (2004). Türkiye Ekonomisinde Finansal Krizler: Bir Faktör Analizi Uygulaması. D.E.Ü. İ.İ.B.F.Dergisi, 19(1), 45-69.
- Kaminsky G. L., Lizondo, S. ve Reinhart, C.M. (1997). Leading Indicators of Currency Crises. IMF Working Paper, 79.
- Kaminsky, G. L. ve Reinhart, C. M. (1999). The Twin crises: the Causes of Banking and Balance-of-Payments Problems. American Economic Review, 473-500.
- Kantar, L. (2010). Mortgage (İpotekli Konut Kredisi) ve 2008 Küresel Krize Olan Etkileri, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, 2010, 10-13.
- Karaçor, Z. ve Alptekin V. (2006). Finansal Krizlerin Önceden Tahmin Yoluyla Değerlendirilme-si: Türkiye Örneği. Yönetim ve Ekonomi, Celal Bayar İ.İ.B.F, 13(2), 237-256.
- Kaya, V. ve Yılmaz, Ö. (2006). Para Krizleri Öngörüsünde Sinyal Yaklaşımı: Türkiye Örneği, 1990-2002, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 65(2), 129-155.
- Knedlik, T., ve Scheufele, R. (2008). Forecasting Currency Crises: Which Methods Signaled the South African Crisis of June 2006? South African Journal of Economics, 76(3), 367-383.
- Krugman, P. (1979). A model of Balance-of-Payments Crises. Journal of Money, Credit and Banking, 11(3), 311-325.
- Krugman, P. (2001). Crises: The Next Generation, Razin Conference, Tel Aviv University, 25-26.
- Kibritçioğlu, A. (2003). Monitoring Banking Sector Fragility. The Arab Bank Review, 5(2), 51-66.
- Kibritçioğlu, A. (2010). Effects of Global Financial Crisis on Turkey, MPRA, September, 2010, 1-22.
- Mishkin, F. S. (2001). Financial Policies and the Prevention of Financial Crises in Emerging Market Economies. NBER Working Papers, No. 8087.
- Naude, W., Santos, P. A. ve McGillivray, M.(2008). Vulnerability in Developing Countries, United Nations University Research Brief, 2: 1-7.
- Topçu, A. ve Mutan, C.O.(2009). Hisse Senedi Piyasası Çalkantıları İçin Erken Uyarı Sistemi: Türkiye örneği, İstatistikçiler, 2, 37-49.
- Tunay, B.K. (2010). Bankacılık Krizleri ve Erken Uyarı Sistemleri: Türk Bankacılık Sektörü için Bir Model Önerisi. BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasaları, 4(1), 2010, 9-46.
- Ural, M. (2003). Finansal Krizler ve Türkiye. Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF, 18(1), 11-25.
- Ural, M. ve Balaylar, N.A. (2007). Bankacılık Sektöründe Yüksek Risk Alımı ve Baskı İndeksleri. Finans Politik & Ekonomik Yorumlar, 44, 509.
- Woo, W. T., Carleton, P. D. ve Rosario, B. P. (2000). The unorthodox origins of the Asian Currency Crisis: Evidence from Logit Estimation. ASEAN Economic Bulletin, 120-134.
- Yaman, Ö. (2010). Finansal Krizler ve Erken Uyarı Sistemleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). T.C. Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Finans ve Bankacılık Anabilim Dalı, 2010.
- Yılmazkuday, H. ve Akay, K. (2008). An Analysis of Regime Shifts in the Turkish Economy. Economic Modelling, 25.